

Matija PAVIĆ - Milko CEPELIĆ

Josip Juraj Strossmayer, biskup bosansko-djakovački i srijemski. God. 1850.-1900.

Đakovo: Spomen-muzej biskupa Josipa Jurja Strossmayera, 2013., pretisak

Početakom 2013. godine u Đakovu je u izdanju Spomen-muzeja biskupa Josipa Jurja Strossmayera objavljen pretisak obimne Strossmayerove biografije koju su pred više od stotinu godina, u povodu pedesete obljetnice njegova biskupovanja, napisala dva svećenika Bosansko-đakovačke i Srijemske biskupije, Matija Pavić i Mihovil (Milko) Cepelić (Zagreb, 1900.-1904.).

Autorski dvojac bio je itekako pozvan da izradom monografije uzvisi veliku biskupovu obljetnicu: obojica su bili povjesničari (naročito Pavić čiji je interes za povijesne teme bio mnogo širi, a rezultati plodniji) i obojica su i osobno bili vrlo dobro upoznati s biskupovim djelovanjem. Potonje se osobito odnosi na Cepelića koji je svoj cjelokupni radni vijek proveo u Đakovu, obnašajući pritom i dužnosti dvorskoga kapelana te biskupova ceremonijara i osobnoga tajnika (nasuprot Cepeliću, Matija Pavić je imao mnogo manje osobnog kontakta sa Strossmayerom, a dobar je dio godina proveo i izvan Đakova, kao župnik u Semeljcima). Pri radu im je bilo dostupno obilno arhivsko gradivo uključujući i biskupovu korespondenciju koja će nakon njegove smrti (1905.) u najvećem dijelu biti prenesena u Akademiju u Zagreb, a napose je važno naglasiti da im je pri pisanju pomagao i sâm Strossmayer. Naposljetku, rezultat višegodišnjega predanog rada bila je izuzetno obimna i vrijedna knjiga unutar čijih korica su Pavić i Cepelić podastrli mnoštvo podataka o Strossmayeru i njegovoj djelatnosti, a samim tim i o hrvatskoj povijesti XIX. stoljeća. Uza sve pozitivne odlike, njihovo djelo, dakako, ima i nedostataka, od kojih se kao najznačajniji može istaknuti izostavljanje znanstvenoga aparata, zbog čega su nam vrlo često nepoznati izvori na temelju kojih su pisali,



a određene navode koji su u knjizi izneseni nije moguće provjeriti. Kao drugi nedostatak moglo bi se navesti nepotpun pogled na biskupov rad, u smislu da su autori pri svom radu koristili isključivo ono gradivo i literaturu koji su im bili dostupni u Đakovu.

Posrijedi je treće izdanje knjige, odnosno drugi pretisak, budući da je 1994., također u Đakovu, bio objavljen prvi pretisak izvornoga izdanja. Pretisak koji je pred nama opremljen je Predgovorom iz pera đakovačko-osječkog nadbiskupa dr. Marina Srakića (sada u mirovini), koji je predgovorio i prvi pretisak iz 1994. godine, imenskim i mjesnim kazalom koje ukupno obasežu čak 79 stranica te Pogovorom.

Novi pretisak uredio je Petar Strgar, dugogodišnji ravnatelj Spomen-muzeja biskupa Josipa Jurja Strossmayera, koji je preminuo nekoliko mjeseci po objavljivanju izdanja. Uz njega, na priređivanju pretiska sudjelovali su i Mirko Ćurić, Vlado Filić, Jasna Kalman, Anica Marcelja, Blaženka Rac te Petar Šola, pri čemu je svakako potrebno izdvojiti Blaženku Rac koja je obavila najopsežniji i najzahtjevniji dio priređivačke zadaće – izradu imenskoga i mjesnoga kazala. Izrada tih kazala bila je zaista nužna i može se požaliti što ona nisu bila sačinjena još 1994. pri pripremi prvoga pretiska. U knjizi od gotovo tisuću stranica na kojima se spominje gotovo tri tisuće osoba, nedostatak kazala teško se osjećao te je povjesničarima i svim drugim zainteresiranim čitateljima korištenje knjige bilo umnogome otežano. Budući da prvo izdanje knjige ni danas ne predstavlja antikvarnu rijetkost, da je prvi pretisak iz 1994. dodatno udovoljio potrebama stručne javnosti (tako da većina zainteresiranih istraživača nesumnjivo već posjeduje Pavić – Cepelićevo djelo), spomenuto imensko i mjesno kazalo jesu upravo ono što ovaj drugi pretisak knjige čini opravdanim i dobrodošlim.

Načelnim pohvalama zbog objavljenoga pretiska valja, međutim, pridružiti i jednu manju zamjerku zbog koje se priređivački posao ne može smatrati posve uspješnim. Naime, imensko i mjesno kazalo su s tehničke strane izrađeni razmjerno korektno, no uočljiv je nedostatak stručne redakture kazala koju bi načinila osoba dobro upućena u društveni i politički kontekst vremena u kojem je Strossmayera djelovao. Takvom stručnom redakturom bile bi zasigurno otklonjene raznovrsne netočnosti, nedorečenosti i neujednačenosti kojih u kazalima nema malo. Primjerice, bilo bi poželjno da su izbjegnuti tehnički nedostatci poput netočnoga pisanja imena osoba (“Ludvig van Bethoven”, “Mitzkiewicz”, “Androwski”, “Pejačević-Ritvalski”, “Antanasijević”, “Va-

netulli”...), bilo da je riječ o pogreškama iz izvornika ili tipfelerima nastalima pri izradi kazala. Zbog opsežnosti djela i činjenice da su ga pisala dva autora nije iznenađujuće da su pojedine osobe navedene pod različitim inačicama imena ili prezimena (Hinko Khuen i Heinrich Khuen, Ivan i Janko Tombor...), no ne bi bilo naodmet da je u kazalima ukazano na te nepreciznosti. Ozbiljniji redaktor bi jamačno uočio da Jagoda Brlić nije bila doktorica, kako je navedeno u kazalu, niti da je ona autor knjige *Uspomene na stari Brod stari Brod* (1888.), već da je to bio dr. Ignjat Brlić (na 236. stranici Pavićeve i Cepelićeve naveden kao “Brlić J. dr.”). Propušteno je, nadalje, očistiti i nekoliko privremenih, odnosno radnih odrednica nastalih pri izradi kazala poput “Došen, (nije Vid)”, “Kaunic, grof (nije Wenzel)” ili “Kružić, (J.J.S. pomagao izd. Zemljovida)”, a isto tako i nekoliko slučajeva skraćenoga pisanja imena gradova (npr., “Zgb”).

Zaključno bi se moglo ustvrditi da objavljivanje pretiska vrijednoga djela kakvo je Pavićeva i Cepelićeva biografija biskupa Josipa Jurja Strossmayera, s pridodanim kazalima imena i mjesta, predstavlja važan kulturni čin koji bi bio još uspjeliji da je bilo nešto više ozbiljnosti pri izradi kazala.

Branko Ostajmer